

Govern Obert | **Participació**

Procés participatiu de la nova Llei de participació
ciutadana de Catalunya

Sessió: Fonaments teòrics i metodologia

Índex

1. Presentació	3
2. Metodologia	4
3. Síntesis de resultats	5
3.1 Valors de la Llei.....	5
3.2 Aportacions	6
3.2.1 Metodologia i modalitats participatives	6
3.2.2 Compromís institucional	8
3.2.2 Recursos.....	8
3.2.4 Drets de ciutadania i inclusió	9
4. Participants	11

1. Presentació

La Generalitat de Catalunya està impulsant una llei de participació ciutadana per consolidar el model de participació com un dels pilars del govern obert i assentar unes bases sòlides que facilitin la innovació en aquest camp.

Per aquest motiu ha impulsat un procés participatiu per comptar amb tota la ciutadania a l'hora d'identificar els elements clau que la nova llei ha de preveure, amb l'objectiu final de consolidar un model de participació ciutadana de qualitat.

Els objectius d'aquest procés de participació són diversos:

- **Identificar continguts clau** de l'avantprojecte de llei (principis, garanties, drets digitals, iniciativa ciutadana, etc.) com a elements necessaris per a un model de participació ciutadana de qualitat.
- **Identificar elements innovadors** per a la regulació que permetin arribar a més ciutadania i en millors condicions.

En aquest marc, el passat dia 25 d'octubre va tenir lloc en format on line, a través de la plataforma Zoom, una sessió participativa per debatre entorn els **Fonaments teòrics i metodologia**.

Aquest informe recull els resultats d'aquesta sessió.

Infografia de resultats de la sessió participativa "Fonaments teòrics i metodologia Grup 1". El títol principal és "Fonaments teòrics i metodologia Grup 1" amb el subtítol "Com la llei pot garantir una deliberació de qualitat?". La infografia està organitzada en una matriu de 5 columnes i 2 files de blocs de text. Els blocs contenen punts claus de la discussió, agrupats en categories principals: METODOLOGIA I MODALITATS PARTICIPATIVES, COMPROMÍS INSTITUCIONAL, RECURSOS, DRETS DE CIUTADANIA I INCLUSIÓ, i ALTRES ASPECTES COMPTE. Alguns dels punts claus inclouen: "Importància de document de impuls/marc però sintètic: Definir només marc i límits i ser flexible en la resta.", "Facilitar la creació de nous espais de governança amb mirada bioregional, que no coincideixin amb els límits administratius (CC).", "La preciptivitat no ha aportat qualitat en la participació", "Com regular la participació digital? Quins riscos i oportunitats pot aportar al regulació?", "Obrir la mirada i establir mecanismes per afavorir una participació inclusiva", "Definir bé que regulades dispersió.", "És clau que inclogui una bona definició dels objectius", "Aportar metodologia o recomanacions per planificar la participació en l'àmbit urbanístic.", "Preveure un òrgan col·legiat de garanties general", "Tenir en compte: bretxa de recursos, bretxa 'psicològica'", "Repte de com regular els objectius i límits.", "Quins professionals han de gestionar els mecanismes? Es", "Estudiar si jurídicament es pot baixar l'edat mínima (12, 14 anys o no limit d'edat) i si es pot, regular-ho i explicitar-ho positivament.", "La comunicació dels mecanismes deliberatius hauria d'interpel·lar a la diversitat de perfils".

2. Metodologia

La sessió es va estructurar de la següent manera:

- Benvinguda i contextualització a càrrec de Laura Suñé, subdirectora de la Subdirecció General de Participació Ciutadana
- Presentació de les persones participants i de la metodologia de la sessió a càrrec d'INDIC
- Primera reflexió: Els valors que han d'inspirar la llei
- Segona reflexió: Aportacions a la futura llei
- Conclusions i valoració de la sessió

Una vegada presentada i contextualitzada la sessió es van organitzar dos moments de reflexió. Un primer moment per identificar els valors que han d'inspirar la futura llei i que, per tant, cal tenir presents a l'hora de formular propostes. Un segon moment per debatre i recollir aportacions a tenir en compte des de la perspectiva dels fonaments teòrics i la metodologia. Tot i que les persones participants podien fer aportacions a qualsevol aspecte de la futura llei, es va posar el focus en alguns elements centrals:

- Metodologia i modalitats participatives
- El compromís institucional
- Els recursos necessaris per promoure una participació de qualitat
- Els drets de ciutadania i la inclusió

A continuació es recullen els resultats d'aquest treball.

3. Síntesis de resultats

3.1 Valors de la Llei

Les persones participants van poder triar un màxim de 5 valors d'entre un panell que contenia més d'una trentena de valors.

Els resultats d'aquesta tria va ser el següent:

Valors	Ponderació	Valors	Ponderació
Transparència	9	Comunicació	2
Simplicitat	9	Qualitat	2
Flexibilitat	7	Responsabilitat	2
Equitat	5	Innovació	2
Treball en xarxa	3	Seny	1
Autonomia	3	Sostenibilitat	1
Compromís	3	Identitat	1
Confiança	2	Justícia	1
Planificació	2		

3.2 Aportacions

3.2.1 Metodologia i modalitats participatives

S3.1 Importància d'aprovar un document marc

La llei pot destacar la necessitat de que s'aprovi un document marc previ al procés de participació. Aquest document, però, hauria de ser general i definir només el marc pel debat i els seus límits, sobre tot pel que fa als límits tècnics. Amb la resta d'aspectes cal una certa flexibilitat ja que els processos poden respondre a situacions molt diverses i poden anar evolucionant i, per tant, cal que es puguin anar adaptant. També ha de ser adaptable a les necessitats de les diferents administracions, amb contextos, recursos i situacions de partida molt diferents.

Aquest document, sobretot, ha de fer una bona definició dels objectius del procés o instrument de participació. Si es tenen clar els objectius és més fàcil, a partir d'aquests, establir els límits, definir els eixos de debat, els destinataris, etc.

S3.2 El factor temps és clau per garantir la qualitat dels processos

Tot i que és complicat regular diferents aspectes que afecten a la qualitat, es valora que potser cal establir uns mínims pel que fa als recursos necessaris com ara el factor temps en els processos de participació. Aquestes indicacions poden ser recomanacions, però, en tot cas, calen uns mínims de temps per poder desenvolupar els processos amb unes certes garanties. En aquest sentit, es poden diferenciar diferents iniciatives participatives; processos participatius, accions participatives, participació exprés o puntual, etc. i establir uns marcs temporals recomanats per a cadascuna. Però donada la diversitat de tipologies i de formes d'anomenar-les, a l'hora de definir com s'anomena cada acció és important fixar-se en els seus objectius, en el compromís que hi ha darrera, i en funció d'això definir el temps, entre altres factors. La pregunta clau que cal fer-se és per a què fem aquell procés o acció participativa?

S3.3 Aprofitar la llei per incorporar un glossari que aclareixi els diferents conceptes

La redacció de la llei hauria de ser una oportunitat per incorporar un glossari sobre els diferents conceptes relacionats amb la participació ciutadana: procés de participació, acció participativa, procés d'informació, procés de deliberació, etc. Això hauria de contribuir a aclarir el significat de cadascun, tenir un marc compartit de *què vol dir* i *què és* cada cosa i evitar la confusió actual.

S3.4 Que la llei serveixi per donar garanties i seguretat jurídica

A més de vetllar per la qualitat, la llei hauria de servir per donar garanties i seguretat jurídica a la ciutadania. La ciutadania ha de saber què pot esperar i quins drets i garanties té en relació als diferents mecanismes de participació. En aquest sentit, es podria valorar i recollir el paper que poden tenir figures com els síndics de greuges o els jutges de pau, que en determinats àmbits poden ser figures que ajudin a donar aquestes garanties en l'exercici dels drets de participació.

S3.5. Preveure un òrgan col·legiat de garanties general en l'àmbit català

La llei podria preveure la creació d'un òrgan col·legiat general a nivell català que servís per donar garanties i on la ciutadania pogués adreçar-se per poder reclamar quan es veuen vulnerats els drets de participació. En aquest sentit, ja existeix alguna experiència com la de l'Ajuntament de Barcelona que disposa d'una comissió d'empara on es pot reclamar.

S3.6 Evitar un excés de regulació que permeti la impugnació per part de lobbies

És molt important evitar la sobre regulació i no procedimentar en excés, entre altres coses perquè existeix el risc que aquesta regulació sigui aprofitada per determinats lobbies o agents per impugnar els processos participatius, no tant per vetllar per la seva qualitat sinó per defensar altres interessos. Els formalismes, terminis, etc. quan són molt específics permeten que determinats grups d'interès o lobbies impugnin els instruments de participació per temes de forma.

S3.7 Facilitar la creació de nous espais de governança amb mirada bio regional, que no coincideixin amb els límits administratius.

La llei podria fer referència a la possibilitat de crear noves estructures de governança territorial que no coincideixin amb límits administratius i que responguin a les necessitats del territori. Hi ha realitats i dinàmiques territorials que necessiten organitzar la seva governança i que no troben en els instruments existents i en els àmbits administratius existents (municipis, comarques) un marc adequat, i per això necessitarien que la llei preveïés altres espais de governança més flexibles i adaptats.

S3.8. Aportar metodologia o recomanacions per planificar la participació en l'àmbit urbanístic

En l'àmbit urbanístic la normativa és molt complexa. A l'àmbit local, si no hi ha un departament de participació ciutadana empoderat en aquest àmbit, la participació en l'àmbit urbanístic és un tema que pot arribar a espantar. Caldria una millor planificació anual en aquest àmbit, per evitar solapament de temàtiques, que sovint són multidimensionals, etc. Caldria des de la llei aportar una metodologia o unes recomanacions o pautes per fer una millor planificació de la participació en l'àmbit urbanístic.

S3.9 Establir compromisos en criteris que permetin avançar en la qualitat dels processos

Els compromisos polítics no es poden regular fàcilment i els processos no poden ser vinculants, ja que podria ser contraproduent. Però, més enllà d'això, si que es podrien fixar uns criteris o compromisos en alguns aspectes clau que permetessin garantir uns mínims de qualitat: compromisos en relació a la informació, a l'accessibilitat, a la rendició de comptes, etc.

S3.10. Flexibilitat en les metodologies per no encotillar i limitar la creativitat.

Cal tenir una mirada flexible sobre les metodologies i tipologies participatives per no limitar la creativitat, afavorint la creativitat i la innovació. Però aquesta flexibilitat s'ha de combinar amb establir uns mínims pel que fa als criteris de treball que contribueixin a una participació de qualitat.

3.2.2 Compromís institucional

S3. 11 No establir la perceptivitat dels processos de participació

L'experiència ens indica que la perceptivitat de fer un procés de participació en un àmbit concret no ha servit, en molts casos, per fer una participació de qualitat. Fer la participació de manera obligada no repercuteix en una major qualitat d'aquesta, atès que moltes vegades es fa a mínims, per complir el requisit formal, però sense una voluntat i compromís reals.

3.2.2 Recursos

S3.12 Valorar de quina manera la llei pot contribuir a promoure la participació digital

La participació digital, durant la pandèmia, s'ha vist que ha estat una bona oportunitat i ha permès fer processos de participació que d'una altra manera no s'haguessin pogut realitzar. Ara bé, cal tenir en compte que encara existeixen limitacions importants en quant a la infraestructura i l'accés digital. La pregunta, per tant, és de quina manera la llei podria ajudar a impulsar aquestes infraestructures digitals i reduir la bretxa digital, tenint en compte que aquesta bretxa té múltiples factors; capacitats i habilitats, connectivitat, recursos, i fins i tot raons psicològiques, que fa que determinats col·lectius rebutgin i no entomin aquesta participació digital com una oportunitat.

Per altra banda, tot i que des d'una mirada d'inclusió de diferents perfils, combinar metodologies presencials i digitals pot ser molt positiu, obligar a desenvolupar metodologies mixtes que combinin necessàriament espais presencials i espais digitals no és una bona opció, sobre tot si no estan garantits els recursos, donat que hi haurà contextos i situacions en que no té sentit desenvolupar ambdós mecanismes a la vegada.

S3.13 Comptar amb els ens supralocals a l'hora de definir quin ha de ser el seu paper.

Els ens supralocals poden tenir un paper important a l'hora de donar suport als municipis, en especial amb aquells amb menys recursos. Però abans d'establir que han de jugar aquest rol, caldria donar-los veu per saber quin paper poden i volen desenvolupar, quins recursos tenen fer fer-ho, quines capacitats, etc. i definir conjuntament quin ha de ser aquest rol de suport als municipis.

S3.14. Traslladar els criteris de qualitat també als espais digitals

Cal definir i/o regular que les plataformes de participació realment siguin espais que facilitin la participació. Tenir una plataforma digital no és garantia per si sol que allò sigui un espai participatiu. La plataforma Decidim, per exemple, s'ha desenvolupat amb una perspectiva molt transversal, que va més enllà del disseny informàtic, i per tant recull funcionalitats que permeten la participació digital. Però, per contra, en el mercat existeixen altres plataformes que tot i que s'anomenen participatives, són espais només informatius.

3.2.4 Drets de ciutadania i inclusió

S3.15. Aprofitar la llei per establir la possibilitat de participar a infants i adolescents.

Sovint els processos de participació permeten la participació d'infants i adolescents, en el millor dels casos, a partir dels 16 anys. Caldria aprofitar la llei per estudiar si jurídicament es pot baixar l'edat mínima als 12, 14 anys o fins i tot no establir cap límit d'edat, de manera que es traslladi un missatge clar i positiu de que els infants i adolescents poden ser subjectes actius, que també tenen dret a participar dels afers que els interessa o afecta i que poden participar de processos deliberatius sense cap mena de problema i aportar la seva visió. S'ha demostrat que l'edat dels participants en l'àmbit de la infància i la joventut no és un factor que afecti a la qualitat de la deliberació o la participació, i per tant caldrà explorar els criteris legals que la limiten.

S3.16. Obrir la mirada i establir mecanismes per afavorir una participació inclusiva

Pensant en col·lectius com infants i adolescents, persones amb discapacitat, o altres és important que la llei permeti obrir la mirada cap a aquests objectius i facilitar arribar-hi: accessibilitat, lectura fàcil, diversitat d'idiomes, i facilitar una comprensió correcta dels mecanismes.

S3.17. La comunicació dels mecanismes deliberatius hauria d'interpel·lar a la diversitat de perfils

En les fases d'informació i difusió cal establir eines i mecanismes que permetin interpel·lar a la diversitat de perfils i col·lectius. Sovint hi ha col·lectius que no se senten cridats a participar i això cal treballar-ho des del disseny del procés i des del disseny de l'estratègia de comunicació.

S3.18 Oferir diverses modalitats combinades per facilitar la participació de la diversitat de perfils.

En el disseny dels processos és fonamental oferir diferents modalitats i canals per facilitar la participació de la màxima diversitat de persones: combinar mecanismes presencials i digitals, combinar diferents horaris, etc.

S3.19 Habilitar i reconèixer registres de participants que permetin la participació de persones que no tenen la "ciutadania".

La llei podria preveure la creació de registres de participants que, per exemple, possibilitin la participació de persones que no tenen la seva situació administrativa regularitzada i que no consten en els padrons i en els instruments administratius formals, etc.

4. Participants

Entitats i organitzacions

- Espai Tres
- Edas SL
- Eidos, dinamització social
- Raons públiques
- Gabinet CERES
- Resilience Earth
- Plataforma educativa
- Ajuntament de Barcelona- Participació Ecologia urbana
- Ajuntament de Sabadell
- Ajuntament de Rubí

Equip tècnic

- Subdirecció General de Participació
- INDIC